

บทคัดย่อ

การศึกษาวិทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากฎหมายศึกษาหลักเกณฑ์และปัญหาในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นของรัฐหรือสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยประชาชนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ศึกษาการฟ้องคดีของประชาชนทั่วไปในการเรียกร้องค่าเสียหายเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายต่างประเทศ ตลอดจนศึกษาถึงความเหมาะสมที่จะนำหลักการฟ้องคดีโดยประชาชนมาประยุกต์ใช้ในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติของไทย

ผลการศึกษาพบว่า การฟ้องคดีแพ่งโดยประชาชนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายไทยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องได้แก่ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือ บุคคลผู้จะฟ้องคดีนั้นจะต้องเป็นผู้ได้รับความเสียหาย หากความเสียหายนั้นเกิดต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยไม่มีบุคคลใดได้รับความเสียหาย ตามกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐเท่านั้นที่จะฟ้องคดีเช่นนั้นได้

ขณะที่กระแสปัจจุบันนานาประเทศยอมรับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการฟ้องคดีสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายที่ขยายบทบาทของประชาชนและเล็งเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการฟ้องคดีแพ่งของประชาชนในคดีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยเฉพาะในกฎหมายสิ่งแวดล้อมของประเทศสหรัฐอเมริกาแทบทุกฉบับจะมีบทบัญญัติที่ยินยอมให้ประชาชนเข้ามาฟ้องคดีได้ในนามของตนเองภายหลังจากไม่มีการดำเนินการหรือการฟ้องคดีโดยรัฐ เรียกว่าเป็นการฟ้องคดีแบบคู่ขนานกันระหว่างประชาชนและรัฐ ด้วยหลักการนี้จึงนำมาซึ่งระบบการฟ้องคดีที่มีความสมบูรณ์แบบยิ่งกว่าอันเป็นการส่งผลให้มีการเยียวยาต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมยิ่งขึ้น

ดังนั้น ในกฎหมายไทยจึงยังไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นับว่ากฎหมายยังไม่มีหลักประกันที่เพียงพอแก่ประชาชนว่ารัฐจะปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทฟ้องคดีคู่ขนานกับรัฐได้ซึ่งปรากฏอยู่บทสรุปและข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

Abstract

This thesis aims to study legal, provision and problem of individuals' civil prosecution regarding natural resources belonging to the state or public domains according to the Civil Procedure Code and the Enhancement and Conservation of Natural Environment Quality Act B.E. 2535. It also aims to study the prosecution of individuals in requesting damages about natural resources under foreign legal systems. Moreover, it aims to study a possibility of adaptation of the prosecution of foreign legal systems.

The study found that Thai laws involving with the prosecution of individuals in relation to environments are the Civil and Commercial Code and the Enhancement and Conservation of National Environment Quality Act B.E. 2535. An important principle is that a person who has the right to sue the environmental case must be a suffered person. If the damage occurs without any persons suffering, the law provides that only the state has the right of prosecution.

Most countries have increasingly accepted an individual's right to prosecute the environmental case. In the United States, the law has expanded an individual's role and recognised the importance of an individual's participation about the civil prosecution of the environmental case. Moreover, most US environmental laws allow individuals to sue the case by themselves if there is no prosecution by the state, called the parallel prosecution between individuals and the state. This causes the prosecution system more complete and recover natural resources and environment better.

Thai law has not allowed individuals to litigate the environmental case yet. This shows the law has no enough guarantee for individual that the state will carry out its duty to observe natural resources and environment for public interests. As a result, the writer suggested the guidance allowing individuals to have the role in parallel litigation with the state. This can be found in the chapter of conclusion and proposal of the thesis.